POLITECHNIKA WROCŁAWSKA Wydział Informatyki i Telekomunikacji

Sieci neuronowe

Raport éw. 1-4

AUTOR

Szymon Sawczuk

nr albumu: **260287**

kierunek: Informatyka Stosowana

Spis treści

1	Ćwi	czenie 1 - Analiza danych	•									
	1.1	Biblioteki użyte w tym ćwiczeniu	:									
	1.2	Eksploracja danych	:									
	1.3	Przygotowanie macierzy cech liczbowych	(									
	1.4	Wnioski	1									
2		Ćwiczenie 2 - Model sieci neuronowej wykorzystującej regresję logistyczną										
		Implementacja modelu										
		Test modelu na bazie danych z ćwiczenia 1										
	2.3	Podsumowanie wyników	1									
Li	terat	ura	1									

1 Ćwiczenie 1 - Analiza danych

Celem ćwiczenia było zapoznanie (bądź przypomnienie) się z bibliotekami i narzędziami, które wykorzystywane są do uczenia maszynowego, eksploracji danych oraz ewaluacji sieci neuronowych, a także analiza zbioru danych wykorzystywanych do tego i dalszych ćwiczeń. (*Heart Disease Dataset*, 1988)

1.1 Biblioteki użyte w tym ćwiczeniu

W tym ćwiczeniu wykorzystałem 3 biblioteki dostępne dla języka python:

- pandas biblioteka pozwalająca na łatwe tworzenie zbiorów danych oraz ich eksploracje i modyfikacje
- matplotlib do tworzenia wykresów danych
- seaborn dla zaawansowanych wizualizacji danych np. mapy ciepła

Zapoznałem się także z bibliotekami, które będą potrzebne do kolejnych ćwiczeń: numpy (biblioteka do operacji na wielowymiarowych tabelach/macierzach), Scikit-learn (dająca implementacje algorytmów do preprocessing'u oraz algorytmów uczenia maszynowego).

1.2 Eksploracja danych

Po załadowaniu danych poprzez prosty skrypt podany na stronie zbioru danych (*Heart Disease Dataset*, 1988), uzyskałem 14 kolumn w zbiorze danych:

- age (liczbowa) wiek osoby (lata)
- sex (kategoryczna) płeć osoby (0 kobieta, 1 mężczyzna)
- cp (kategoryczna) typ bólu klatki piersiowej (wartości 1-4)
- trestbps (liczbowa) ciśnienie krwi w spoczynku (mmHg)
- chol (liczbowa) poziom cholesterolu w surowicy (mg/dl)
- fbs (kategoryczna) poziom cukru we krwi na czczo (0 nie, 1 tak)
- restecg (kategoryczna) wynik elektrokardiografii w spoczynku (0 normalny, 1 ST-T anormalność, 2 hipertrofia)
- thalach (liczbowa) maksymalne tętno osiągnięte podczas testu wysiłkowego
- exang (kategoryczna) dławica wysiłkowa (0 nie, 1 tak)
- oldpeak (liczbowa) depresja odcinka ST wywołana przez ćwiczenia w stosunku do odpoczynku
- slope (kategoryczna) nachylenie odcinka ST podczas ćwiczeń (0 wnoszące, 1 płaskie, 2 opadające)
- ca (liczbowa) liczba głównych naczyń (0-3), podczas badania fluoroskopowego
- thal (kategoryczna) rodzaj defektu (3 normalny, 6 uleczony defekt, 7 odwracalny defekt)
- num obecność choroby serca (0 brak, 1,2,3,4 obecność (czym większa wartość tym poważniejsza choroba))

Dane składają się z 303 próbek oraz 13 cech, kolumna num określa nam obecność choroby serca, albo jej brak.

he	art_d	ata.s	ampl	e(10) 🖣										
✓ 0.0s														
	age	sex	ср	trestbps	chol	fbs	restecg	thalach	exang	oldpeak	slope	са	thal	num
261	58			136	319			152		0.0		2.0	3.0	
169	45				160			138		0.0		0.0	3.0	
40	65			150	225			114		1.0		3.0	7.0	
241				126	306			163		0.0		0.0	3.0	
	56			130	256			142		0.6		1.0	6.0	
259				124	261			141		0.3		0.0	7.0	
201	64			180	325			154		0.0		0.0	3.0	
246	58			100	234			156		0.1		1.0	7.0	
99	48			122	222			186		0.0		0.0	3.0	
255	42			120	209			173		0.0		0.0	3.0	

Rysunek 1: 10 losowych przykładowych danych po wczytaniu

Pierwszą rzeczą jaką zbadałem było zbalansowanie danych względem liczby próbek w klasie.

```
heart_data["num"].value_counts()

v 0.0s

num

164

1 55

2 36

3 35

4 13

Name: count, dtype: int64
```

Rysunek 2: Liczba próbek w klasach zbioru

Wyniki wskazują na brak zbalansowania danych pod względem liczby próbek na klasy. 164 próbki (około 54%) są próbkami zdrowych pacjentów (bez wykazanych problemów z sercem). Natomiast osób z zdiagnozowanymi najpoważniejszymi chorobami serca (klasa 4) jest tylko 4%. Rozwiązanie tego problemu wytłumaczone zostanie w następnym podrozdziale.

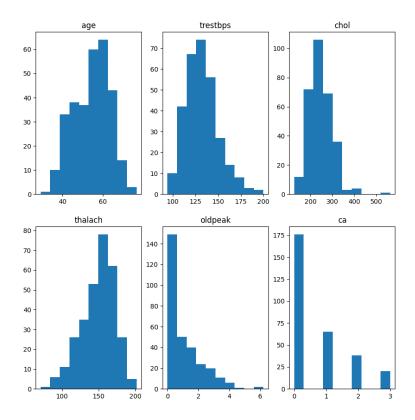
Następnym elementem badanym były wartości średnie oraz odchylenia standardowe cech liczbowych zbioru.

```
heart_data[num_features].mean()
                                                   heart_data[num_features].std()
    0.0s
                                                    0.0s
              54.438944
age
                                                             9.038662
                                               age
             131.689769
trestbps
                                               trestbps
                                                            17.599748
             246.693069
chol
                                               chol
                                                            51.776918
thalach
             149.607261
                                               thalach
                                                            22.875003
               1.039604
oldpeak
                                               oldpeak
                                                             1.161075
               0.672241
                                                             0.937438
dtype: float64
                                               dtype: float64
```

Rysunek 3: Wartości średnie oraz odchylenia standardowe cech liczbowych

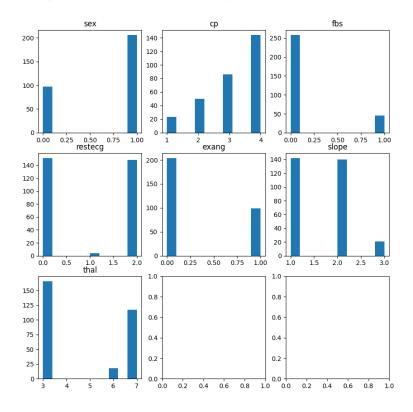
Dla przykładu średnia wartość wieku w zbiorze danych wynosi 54 lata, a około 70% danych mieści się między wiekiem 45, a 63. Widać już tutaj potencjalne rozkłady niektórych cech np. wieku. Natomiast histogramy wykazane poniżej wykazują, że cechy wieku, ciśnienia krwi w spoczynku, poziomu cholesterolu oraz maksymalnego osiągniętego tętna układają się w przybliżeniu zgodnie z wykresem

Gaussa, zatem posiadają one rozkłady normalne. Dane depresji odcinka ST (oldpeak) oraz liczba naczyń zaobserwowanych poprzez fluoroskopię (ca) nie wykazują rozkładu normalnego, bardziej rozkład wykładniczy.

Rysunek 4: Histogramy cech liczbowych

Weźmy teraz pod lupę cechy kategoryczne i czy są one w przybliżeniu równomierne.

Rysunek 5: Histogramy cech kategorycznych

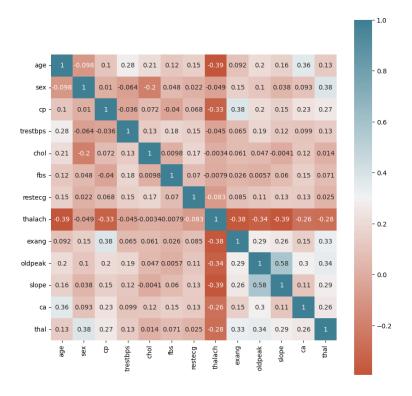
Na powyższych histogramach cech kategorycznych nie widać, aby jakakolwiek cecha miała zrównoważone dane. Najbliżej jednak takiego rozkładu równomiernego są cechy danych elektrokardiograficznych (restecg) oraz nachylenie odcinka ST (slope). Z danych nierównomiernych widać np. że większą ilością badanych byli mężczyźni.

W zbiorze odnalazłem 2 cechy, które posiadają wartości puste jest to ca oraz thal. Łącznie wartości pustych jest 6.

	art_da .0s	ata[h	eart_	_data["ca"	].isnu	ill()]	1 🕏							
	age	sex	ср	trestbps	chol	fbs	restecg	thalach	exang	oldpeak	slope	са	thal	num
166	52			138	223			169		0.0		NaN	3.0	
192	43			132	247			143		0.1		NaN	7.0	
287	58			125	220			144		0.4		NaN	7.0	
302	38			138	175			173		0.0		NaN	3.0	
heart_data[heart_data["thal"].isnull()]														
✓ 0	.0s													
	age	sex	ср	trestbps	chol	fbs	restecg	thalach	exang	oldpeak	slope	ca	thal	num
87	53			128	216			115		0.0		0.0	NaN	
266	52		4	128	204		0	156		1.0	2	0.0	NaN	2

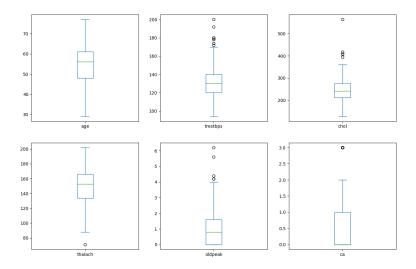
Rysunek 6: Wartości puste zbioru

Jest wiele sposobów na rozwiązanie tego problemu np. uzupełnienie brakujących danych w sposób sztuczny używając mediany, albo algorytmu k-najbliższych sąsiadów (*K najbliższych sąsiadów*, 2022). Natomiast z powodu małej ilości danych brakujących (około 2% danych), możemy najprościej usunąć te dane ze zbioru, bez znaczącej utraty informacji.

Rysunek 7: Wykres ciepła dla korelacji między cechami

Mapy ciepła zamieszczone powyżej pokazują poziom korelacji cech danych. Przy wysokich wartościach korelacji możnaby rozważyć usunięcie jednej z tych cech np. (slope i oldpeak), mogłoby to pomóc w uzykaniu lepszych wyników nauczania. Warto jednak rozważyć także sens merytoryczny tych dwóch cech, czy jednak nie są one znaczące dla całego modelu.

Rysunek 8: Wykresy pudełkowe dla cech liczbowych

Powyższe wykresy pudełkowe wskazują nam na rozłożenie wartości danych cech. Widzimi, że dane ca, oldepeak są w mniejszym zakresie niż np. wiek. Takie dane o małych zakresach mogą zostać przykryte w niektórych modelach przez cechy o większych zakresach. Warto też przyjrzeć się danym odbiegającym od kwartyli cechy (można rozważyć ich usunięcie).

1.3 Przygotowanie macierzy cech liczbowych

Po wyciągnięciu cech liczbowych ze zbioru danych zająłem się rozwiązaniem problemu braku zbilansowania próbek względem klasyfikacji zbioru. Zdecydowałem na naprawę braku zbalansowania próbek poprzez zmniejszenie klasyfikacji do klasyfikacji binarnej (0 - zdrowy, 1 - choroba serca), ponieważ klasy 1-4 oznaczały inne stopnie problemów z sercem, które można na potrzeby modelu budowanego zmniejszyć do tej samej klasyfikacji. Owe rozwiązanie pozwoliło także na zmniejszenie ilości danych potrzebnych do usunięcia, aby klasyfikacje były zbilansowane. W wyniku uzyskałem zmniejszony zbiór do 274 próbek, ale ze zbilansowanymi próbkami względem klas.

```
# repearing of the inbalnace in classification and removing null values
df("num"] = df("num"].replace([2, 3, 4], 1) #change classes to binary classification
print(df("num"].value_counts())

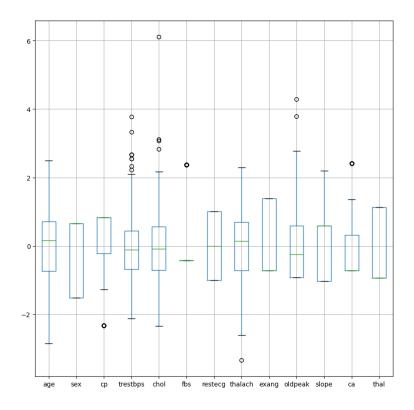
#get null values of ca and remove them
null_idx = df(df("ca").isnull()].index
print(null_idx)
df = df.drop(null_idx)
df = df.drop(null_idx)
df = df.dreset_index(drop=True)
print(df("num").value_counts())

#get null values of thel and remove them
null_idx = df(df("tha\").isnull()].index
print(null_idx)
df = df.drop(null_idx)
df = df.drop(randon_idx)
```

Rysunek 9: Kod naprawiający zbilansowanie próbek

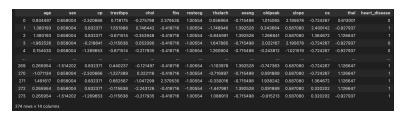
Usunięcie tych danych pozwoliło także na pozbycie się wartości pustych dla cechy ca oraz thal. Następnie rozwiązałem problem różnych zakresów cech liczbowych poprzez standaryzację cech, w taki sposób zachowane pozostały rozkłady owych cech. Standaryzację wykonałem za pomocą wzoru $z=\frac{x-\mu}{\sigma},$ gdzie:

- x zmienna niestandaryzowana,
- μ średnia z populacji,
- σ odchylenie standardowe populacji.

Rysunek 10: Wykresy pudełkowe cech po standaryzacji

Wynikiem wszystkich tych operacji jest gotowa macierz cech liczbowych z przykładami, którą można wykorzystać do dalszych ćwiczeń.

Rysunek 11: Wynikowa macierz cech liczbowych

1.4 Wnioski

- Analiza danych pozwala nam na lepsze zrozumienie zbioru, a także naprawę problemów w zbiorze, które mogą spowodować gorsze wyniki naszego modelu.
- Warto zwrócić uwagę na zbalansowanie klasyfikacji w próbkach, gdyż brak owego zbalansowania może nauczyć model rozpoznawania poprawnej klasyfikacji tylko w kilku z nich (tych klas, których jest najwięcej).
- Innymi wartymi uwagi problemami jakie mogą pojawić się w zbiorze są brakujące dane, nierówne zakresy cech, bądź zbyt duża korelacja danych.
- Warto zwrócić uwagę na rozkłady cech w zbiorze, ponieważ może nam to pomóc w wyborze odpowiedniego modelu do rozwiązania naszego zadania.
- Analiza danych to proces iteracyjny, który nie raz wymaga wielu kroków, warto wspomóc się bibliotekami np. dla języka python, które pomagają nam na np. szybszą operację na danych oraz różne wizualizacje zbioru danych.

2 Ćwiczenie 2 - Model sieci neuronowej wykorzystującej regresję logistyczną

Celem ćwiczenia było przygotowanie własnoręczne modelu sieci neuronowej wykorzystującej regresję logistyczną, a później przetestowanie działania wykorzystując dane przygotowane w ćwiczeniu 1. Do zadania wykorzystałem biblioteki numpy (do operacji na macierzach), pandas (do przygotowania danych jak w ćwiczeniu 1), matplotlib (wykonanie wykresów przedstawiający wyniki uczenia się modelu) oraz scikit learn (do łatwej weryfikacji wyników sklearn.metrics)

2.1 Implementacja modelu

Wyjście modelu opiera się o funkcję sigmoidu:

Rysunek 12: Funkcja sigmoidu

Warto jednak zauważyć, że z powodu limitu typu float przy większym wejściu (np. 42) funkcja ta zwróci nam wartość 1, co może powodować problemy przy obliczaniu dalszym logarytmu naturalnego z (1 - sigmoid), ponieważ $\ln(0)$ jest nieokreślony. Przy danych z poprzedniego ćwiczenia, nie pojawi się ten problem z powodu wcześniejszej standaryzacji danych (dane mają małe wartości).

Zaimplementowałem klasę LogarithmicRegression, która posiada atrybuty prywatne wag oraz bias'u. Głowna metoda wywołująca uczenie modelu nazywa się logarithmicRegression i przyjmuje ona dane treningowe oraz testowe, współczynnik uczenia, oraz warunki zbieżnosci modelu (pewna maksymalna liczba iteracji i wystarczająco mała zmiana funkcji kosztu w danej iteracji i)

Rysunek 13: Główna metoda klasy LogarithmicRegression

W pierwszym kroku inicjalizuję wartości wag oraz bias'u poprzez wartości losowe. Następnie po przygotowanie wymiarów macierzy wartości y (wyniki przykładów) dokonuję optymalizacji wag i bias'u:

Rysunek 14: Metoda optymalizacji

Wagi zostają przesunięte o wartość gradientu wyliczanego dla całego zbioru danych zgodnie z wzorem $w'=w-learning_rate*gradient_wag$:

```
def __gradient_weights(self, weights: np.ndarray, x: np.ndarray, y:np.ndarray, bias:float) -> np.ndarray:
    return -np.dot(x.T, (y - sigmoid(np.dot(x, weights) + bias))) / x.shape[0] #calculate gradient of weights using whole training data
```

Rysunek 15: Gradient wag

Dla bias'u natomiast dane x wynoszą 1 więc możemy uprościć wyliczenie gradientu do:

```
def __gradient_bias(self, weights: np.ndarray, x: np.ndarray, y:np.ndarray, bias:float) -> np.ndarray:
    return np.sum(-(y - sigmoid(np.dot(x, weights) + bias))) / x.shape[0] #calculate gradient of bias using whole training data
```

Rysunek 16: Gradient bias'u

x.shape[0] oznacza ilość przykładów w macierzy danych treningowych. Następnie obliczony jest koszt po obliczeniu nowych wag i bias'u:

```
def __cross_entropy_loss(self, weights: np.ndarray, x: np.ndarray, p:np.ndarray, bias:float) -> np.ndarray:
| return np.sum(-y*np.log(sigmoid(np.dot(x, weights) + bias)) - (1 - y)*np.log(1 - sigmoid(np.dot(x, weights) + bias))) / x.shape(0) #calculate loss using whole training data
```

Rysunek 17: Wzór kosztu funkcji

Dla każdej iteracji obliczony zostaję także wynik, względem predykcji wyników dla danych testowych:

Sigmoid daje nam prawdopodobieństwo w przedziale (0, 1), więc wyniki należy zaokrąglić do pełnego 0, albo 1 (próg 0.5).

```
def predict(self, x_test: np.ndarray) -> np.ndarray:
    y_pred = sigmoid(np.dot(x_test, self._weights) + self._bias) #calculate sigmoid for input data
    #change posibility from sigmoid to 1 or 0
    y_pred(y_pred >= 0.5] = 1
    y_pred(y_pred < 0.5) = 0
    return y_pred</pre>
```

Rysunek 18: Metoda predykcji danych

Na koniec sprawdzany jest warunek zbieżności modelu - wystarczająco mała zmiana funkcji kosztu w danej iteracji i.

Wyniki optymalizacji oraz przebieg kosztów w trakcie iteracji są przedstawiane za pomocą wykresu oraz zwracane jako wynik metody logarithmicRegression.

2.2 Test modelu na bazie danych z ćwiczenia 1

Po wczytaniu danych zgodnie z przebiegiem ćwiczenia 1, należy jeszcze podzielić dane na dane uczące i testowe. Wykonałem to w sposób losowy, dla pewnej ilości danych uczących względem testowych (np. 70% danych treningowych, 30% testowych):

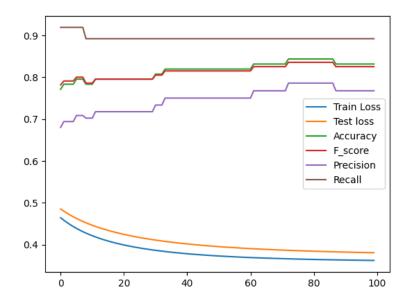
Rysunek 19: Funkcja dzieląca zbiór na dwa zbiory względem pewnego stosunku

Dla takich podzielonych danych oraz wartości współczynnika uczenia - 0.2, ilości iteracji - 200 oraz wartości progu małego spadku funkcji kosztu - 0.0001 uzyskujemy wyniki:

```
Weights: [[-0.11786781]
  0.65462996]
  0.43297219]
  0.25495492]
 [ 0.04797949]
 [-0.10275015]
 [ 0.18658021]
 [-0.28018111]
  0.51133107]
  0.407734731
  0.40899077]
 [ 1.09021618]
 [ 0.66263916]]
Bias: 0.38287959027390495
Train loss: 0.3619743755584501
Test loss: 0.3804651798847365
Scores
Accuracy: 0.8313253012048193
F_score: 0.825
Precision: 0.7674418604651163
Recall: 0.8918918918918919
```

Rysunek 20: Wyniki testu modelu

Przebieg iteracji przedstawiony jest na poniższym wykresie:

Rysunek 21: Przebieg nauczania modelu

2.3 Podsumowanie wyników

Jak widać na powyższym wykresie funkcja kosztu przy nauczaniu modelu jest w każdej iteracji coraz mniejsza (minimalizacja funkcji kosztu). A miary takie, jak dokładność, precyzja i średnia harmoniczna zwiększają się wraz z przebiegiem uczenia (model coraz lepiej przewiduje nieznane nowe dane).

Dokładność, która sprawdza stosunek poprawnie przewidywanych wyników do wszystkich prób testujących, może nie być najlepszym wskaźnikiem jakości dla tego zadania (rozpoznawanie chorób serca), ponieważ te wyniki nieodgadnięte mogą należeć do osób chorych, albo model źle wskazał na chore osoby, które są tak naprawdę zdrowe. Lepiej zwrócić uwagę na precyzję oraz recall, które zwracają uwagę w wyliczeniu na klasy odgadnięte poprawnie oraz błędnie. Miara f1 natomiast jest średnią harmoniczną recall'a oraz precyzji. (*Precision, recall i F1 – miary oceny klasyfikatora*, 2019)

Model utworzony w tym zadaniu osiąga wyniki ok. 76% poprawnych przewidzianych wyników pozytywnych (precision), natomiast ilość elementów poprawnie rozpoznanych przez model wynosi 89% (recall). Średnia harmoniczna (f_score) wskazuje, że uśredniony wynik dla naszego modelu to 82% poprawnie rozpoznanych przykładów.

Literatura

Heart Disease Dataset. (1988, czerwiec). Retrieved from https://archive.ics.uci.edu/dataset/45/heart+disease

K najbliższych sąsiadów. (2022, czerwiec). Retrieved from https://pl.wikipedia.org/wiki/ K_najbli%C5%BCszych_s%C4%85siad%C3%B3w

Precision, recall i F1 - miary oceny klasyfikatora. (2019, listopad). Retrieved from https://ksopyla.com/data-science/precision-recall-f1-miary-oceny-klasyfikatora/